

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ทาน หมายถึง การให้ การบริจาค ให้สิ่งของที่ควรให้แก่บุคคลที่ควรให้ แบ่งปัน ความสุขให้แก่ผู้อื่น กำจัดความตระหนี่ การให้ทานนั้นเป็นวิธีที่ดีที่สุดสำหรับช่วยส่งเสริมความร่วมมือกันในทางสังคม เป็นการเชื่อมช่องว่างทางสังคม และทางเศรษฐกิจ สร้างความรักใคร่ในหมู่คณะให้เกิดความสามัคคี ส่งผลให้ประสบความสำเร็จ

วัตถุสำหรับให้ทานในสมัยพุทธกาลจำแนกออกได้เป็น ๒ ลักษณะ คือ (๑) ปัจจัย ๔ (๒) วัตถุทาน ๑๐ ประการ ส่วนวัตถุสิ่งของที่ชาวพุทธตำบลนาเลิงได้ถวายทาน ได้แก่ ข้าว ผลไม้ ผัก ปลา เนื้อสัตว์ ขนมน้ำดื่ม น้ำเปล่า น้ำผลไม้ น้ำผึ้ง น้ำอ้อย ผ้าห่ม จีวร สบง บาตร ผ้าอาบน้ำฝน รองเท้า ดอกไม้ ของหอม รูปเทียน ธูป ยาสีฟัน เครื่องย้อม ธงทิว ที่นอน เติง เสื้อ หมอน มุ้ง ผ้ารองนั่ง อุโบสถ กุฏิ วิหาร ศาลา โต๊ะ ม้านั่ง เก้าอี้ ประทีป โคมไฟ ไฟฉาย และอื่น ๆ

เมื่อเปรียบเทียบสิ่งของที่ถวายทานแล้ว พบว่า สิ่งของในการถวายทานของชาวนาเลิงก็จัดอยู่ในวัตถุ ๑๐ ประการนี้เหมือนกัน เพียงแต่มีความหลากหลายของสิ่งของที่ให้ตามยุคสมัยเท่านั้นเอง สิ่งของบางอย่าง เช่น ยาสีฟัน ก็จัดอยู่ในของเคี้ยว คือเคี้ยวเพื่อชำระฟันให้สะอาด, โคมไฟ ไฟฉาย ก็จัดอยู่ในประทีป หรือผ้ารองนั่ง โต๊ะ ม้านั่ง เก้าอี้ ก็สงเคราะห์เข้าในที่นอนได้

ผู้ทำทานที่ท่านกล่าวไว้ในคัมภีร์มั่งคั่งตลอดปีนี้มี ๓ ประเภทคือ (๑) ทาสแห่งทาน (ทาสทาน) หมายถึง ผู้ให้ของที่ดีน้อยกว่าของที่ตนบริโภคหรือใช้สอยเอง เช่น เลือกอาหารที่ดีไว้สำหรับบริโภคเองแล้วถวายอาหารที่ไม่ประณีตแก่พระสงฆ์ เป็นต้น สหายแห่งทาน (สหายทาน) หมายถึง ผู้ให้สิ่งของที่เสมอกับตนเองบริโภคหรือใช้สอยตัว คือตนเองบริโภคหรือใช้สอยสิ่งของใด ก็ให้ของเช่นนั้นแก่ผู้อื่น ส่วนสามิทาน (ทานบดี) หมายถึง ผู้ให้ของที่ประณีตกว่าของที่ตนบริโภคอยู่ตลอดจนถึงให้ความเคารพยำเกรงวัตถุทานและผู้รับทาน

สำหรับชาวดำบลนาเลิง ผู้ให้ทานที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มพระสงฆ์ ทายกวัด ครูอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน ผู้สูงอายุ ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ส่วนใหญ่มีแนวคิดเป็นอย่างเดียวกันคือ ผู้ให้ทานได้แก่ ทายก-ทายิกา รองลงมา ผู้ให้ทานได้แก่ พระสงฆ์ สามเณร ซึ่งผู้ทำทานเหล่านี้มีลักษณะเป็นทานบดี เพราะตั้งถวายหรือให้สิ่งที่ดีแก่ผู้รับ

ผู้รับทานในสมัยพุทธกาลมี ๒ ประเภท คือ (๑) สงฆ์ หมายถึงเอตทัตถิกตั้งแต่ ๔ รูปขึ้นไป และผู้ที่ทายกนิมนต์จากสงฆ์ (ตัวแทนสงฆ์) (๒) ปาฏิบุคลิก คือ ผู้รับทานที่ทายกจะจงถวายเป็นผู้รับทานของชาวตำบลนาเลิงโดยมากได้แก่พระภิกษุ-สามเณร แม้ชี รongลงมาคือประชาชนทั่วไป เช่น คนพิการ คนขอทาน เป็นต้น

ลักษณะของการให้ทานของสัตบุรุษนั้นพระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ ๕ ประการด้วยกัน คือ ให้ทานด้วยศรัทธา ทานโดยเคารพ ทานตามกาลอันสมควร ทานด้วยจิตอนุเคราะห์ ทานไม่กระทบตนและผู้อื่น

ให้ทานด้วยศรัทธา คือ การให้ด้วยเชื่อว่าผลของทานนั้นมีประโยชน์ทั้งแก่ผู้ให้และผู้รับ, ให้โดยเคารพ คือ ให้ด้วยอาการนอบน้อมทั้งกาย วาจา ใจ, ให้ตามกาล คือ ให้ในสมัยที่กำหนดไว้ เช่น ถวายข้าวมธุปายาสในช่วงออกพรรษา เป็นต้น, ให้ด้วยจิตอนุเคราะห์ คือ ให้ด้วยใจโอบอ้อมอารี มีจิตเมตตาต่อผู้รับ, ให้ทานไม่กระทบตนและผู้อื่น คือ ให้ตามกำลังทรัพย์ที่ตนมีอยู่ไม่รบกวนของของคนอื่นมาให้ทาน

การให้ทานของชาวตำบลนาเลิง พบว่า เป็นการให้ด้วยศรัทธา ให้ของที่สะอาด ให้ร่วมกับผู้อื่น ให้ลำพังตนเอง ให้เป็นปัจจัย ให้โดยไม่เจาะจง ให้โดยไม่กระทบผู้อื่น ให้ตามกาลสมควร ให้ด้วยมือตนเอง ให้โดยเคารพ ให้โดยอ่อนน้อม ให้ผู้อื่นไปถวายแทน ให้โดยอ่อนน้อม ให้เพื่อสังคม ให้ร่วมกับผู้อื่น ส่วนมากให้ทานด้วยศรัทธา ให้ของที่สะอาด ให้โดยเคารพ ให้เป็นนิตย์ คือ ใสบาตรและไปจ้งหันเป็นประจำ ให้ตามกาล เช่น ทำบุญกฐิน ให้เนื่องในเทศกาลต่าง ๆ หรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มีส่วนน้อยที่กล่าวถึงลักษณะการให้ทานว่า ให้เพื่อช่วยสังคม ให้ในวันเกิดของตัวเอง ให้แก่ขอทานและคนทั่วไป โดยสรุปแล้วการให้ทานมี ๒ ลักษณะ คือ ให้ด้วยตนเอง และให้ผู้อื่นทำแทน

คัมภีร์อังคุตตรนิกาย อัฐกนิบาต กล่าวถึงความมุ่งหวังในการให้ทานไว้ ๘ ประการ เรียกว่า “ทานุปปัตติ” ได้แก่ (๑) ให้เพื่อจะได้เกิดเป็น กษัตริย์ หรือมหาเศรษฐี (๒) เพื่อจะได้เกิดเป็น เทวดาชั้นจาตุมมหาราชิกา (๓) เพื่อจะได้เกิดเป็นเทวดาชั้นดาวดึงส์ (๔) เพื่อจะได้ไปเกิดเป็น เทวดาชั้นยามา (๕) เพื่อจะได้ไปเกิดเป็น เทวดาชั้นดุสิต (๖) เพื่อจะได้ไปเกิดเป็น เทวดาชั้นนิมานรดี (๗) ให้เพื่อจะได้ไปเกิดเป็น เทวดาชั้นปรนิมมิตวสวัตติ (๘) ให้เพื่อจะได้ไปเกิดเป็น พรหม

คัมภีร์มั่งคัลลทีปนี ได้กล่าวถึงความมุ่งหวังในการให้ทานไว้ ๒ ประการ คือ

๑. ให้เพื่ออนุเคราะห์ คือ ให้ความช่วยเหลือคนยากไร้ด้วยจิตเมตตา ไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ จากการให้นั้น

๒. ให้เพื่อบูชาคุณ คือ ถวายทานแด่พระพุทธเจ้าในฐานะเป็นศาสดาของพระพุทธศาสนา และถวายแก่พระสงฆ์ เพราะเป็นผู้สั่งสอนคุณงามความดีแก่ชาวโลก

ส่วนความมุ่งหวังของการให้ทานของชาวตำบลนาเลิงคือ ต้องการไปเกิดในสวรรค์ กำจัดความเห็นแก่ตัว ต้องการเสียสละ ต้องการบำรุงพระศาสนา ต้องการความสุข อนุเคราะห์และตอบแทนบุญคุณ หวังโชคลาภ ทำตามประเพณี หวังความร่ำรวย สงเคราะห์เพื่อนมนุษย์ ช่วยเหลือคนพิการ และผู้ประสบภัยต่างๆ ทำตามประเพณีที่ปู่ ย่า ตา ยาย เคยทำกันมาความเหมือนกันคือ ให้เพื่อนุเคราะห์ ให้เพื่อนุชา ส่วนที่แตกต่างกัน คือ เกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อในท้องถิ่นที่ ปู่ ย่า ตา ยาย เคยทำกันมา คือ ยึดติดในคนโบราณ

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

เกี่ยวกับการถวายเงินแก่พระสงฆ์ หากไม่ปรารถนาจะถวายโดยตรงแก่ท่าน ก็สามารถถวายเป็นสิ่งของหรือกัปปิยภัณฑ์ได้ ส่วนการถวายสิ่งที่มีโทษต่อร่างกาย เช่น บุหรี่ เป็นต้น ควรงดเว้น ผู้วิจัยเห็นว่าการถวายบุหรี่ไม่เป็นบาป แต่ก็ไม่ควร เพราะเป็นการบั่นทอนสุขภาพผู้สูบ

พระพุทธศาสนาสอนให้เลือกถวายทาน เพราะจะทำให้ได้อานิสงส์มากน้อยแตกต่างกัน ผู้วิจัยเห็นว่ายังเป็นวิธีที่ทำให้พระสงฆ์เร่งชวนขายพัฒนาตนให้เป็นทักษิณบุคลลหรือเนื่อนาบุญ อันดีด้วย แต่ในปัจจุบัน หากหมู่บ้านนั้น ๆ มี ๒ วัด คือวัดบ้านกับวัดป่า การมีใจลำเอียงเลือกถวายแก่ภิกษุในวัดใดวัดหนึ่งโดยไม่คำนึงถึงคุณสมบัติของภิกษุไม่ควรเลย เพราะจะทำให้พระสงฆ์แตกสามัคคีกันได้ ผู้ทำทานสามารถถวายแก่ภิกษุได้ทั้งใน ๒ วัด โดยพิจารณาจากคุณสมบัติหรือคุณธรรมของผู้รับ อย่างนี้จะเกิดประโยชน์คือความปรองดองของคนในสังคม

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาเปรียบเทียบการให้ทานในสมัยพุทธกาลกับปัจจุบัน ศึกษาเฉพาะกรณี ตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” ยังพบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจควรแก่การศึกษาเพิ่มเติม ๒ ประเด็น ได้แก่

(๑) ศึกษาเปรียบเทียบการให้ทานของพุทธศาสนิกชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง

(๒) ศึกษาวิเคราะห์วิธีการให้ทานตามหลักการเลือกให้ของพุทธศาสนิกชนชาวไทย